HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואתי מלוה ופריק [א]דתנן [א]מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים האלו כי פליגי דזבין מלוה וקדיש מלוה אביי אמר למפרע הוא גובה כיון דמטא זמניה ולא פרעיה איגלאי מילתא למפרע דמעיקרא ברשותיה הוה קאי ושפיר אקדיש ושפיר זבין ורבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה כיון דאילו הוו ליה זוזי הוה מסליק להו בזוזי אישתכח דהשתא קא קני ומי אמר רבא הכי [ב]והאמר רמי בר חמא [ב]ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות וזקפן עליו במלוה ומת ראובן ואתא בעל חוב דראובן וטריף ליה משמעון ואתא שמעון ופייסיה בזוזי דינא הוא דאתו בני ראובן ואמרי ליה לשמעון אנן מטלטלי שבק אבון גבך ומטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי ואמר רבא אי פיקח שמעון מגבי להו ארעא והדר גבי לה מינייהו [ג]דאמר רב נחמן [ג]יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה אמטו להכי חוזר וגובה אותה מהן דכמאן דגבו מחיים דאבוהון דמי אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה אמאי חוזר וגובה אותה מהן הא הוי כמאן דזבין יתמי נכסי דמי ואילו קני יתמי נכסי מי קא משתעבדי לבעל חוב שאני התם דאמר להו כי היכי דמשתעבדנא ליה לאבוכון משתעבדנא נמי לבעל חוב דאבוכון מדר׳ נתן [ד]דתניא רבי נתן אומר [ד]מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו שמוציאין מזה ונותנין לזה ת״ל [1]ונתן לאשר אשם לו תנן נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה אמטו להכי מותר בהנאה אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה אמאי מותר בהנאה ברשותא דישראל הוה קאי הכא במאי עסקינן כשהרהינו אצלו לימא כתנאי ישראל שהלוה לנכרי על חמצו לאחר הפסח אינו עובר משום רבי מאיר אמרו עובר מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר למפרע הוא גובה ומר סבר מכאן ולהבא הוא גובה ותסברא אימא סיפא אבל נכרי שהלוה לישראל על חמצו לאחר הפסח דברי הכל עובר והא איפכא מיבעי ליה למאן דאמר התם אינו עובר הכא עובר למאן דאמר התם עובר הכא אינו עובר

ואתי מלוה ופריק. מן ההקדש בדבר מועט כדי שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון וגובה חובו כדתנן בערכין בפרק שום היתומים [כג:] הקדיש בתשעים מנה והיה חובו מאה מנה מוסיף מלוה זה על הלואתו דינר ופודה את הנכסים הללו מיד הקדש בדינר זה ונוטלן בחובו ודינר דיהיב מפרש טעמא התם שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון. ואף על גב דאמר רבא (כתובות דף נט:) הקדש חמץ ושיחרור מפקיעין מידי שיעבוד דוקא קדושת הגוף קאמר רבא כגון קונמות או בהמה לקרבן או בגד שפירסו על המת כי ההיא דיבמות(דף סו:) גבי איצטלא דמילתא דפירסוה יתמי אמיתנא דהוה משתעבד לכתובת אשה דאמר רבא קנייא מיתנא אבל קדושת דמים לא אמרינן: **כי פליגי דאקדיש מלוה.** בתוך הזמן את הקרקע המשועבד לו ולא הקדיש את החוב אלא הקרקע והשתא כשהגיע הזמן ולא פרעו זה והוא בא לגבותה מן הלוה חוזר בו מן ההקדש: **כיון דאילו הוה ליה זוזי.** ללוה ביום הזמן הוה מסלק ליה למלוה מן הקרקע בזוזי אישתכח שלא היה הקרקע קנוי לו עדיין אלא עכשיו כשהוא גובה אותה בחובו היא נקנית לו: **באחריות.** שמא יטלנה בעל חוב דראובן משמעון בשביל חוב שנשעבדה לו ראובן שישלם לו ראובן זה מעותיו לשמעון ולא היו לו נכסים עוד על דבר אחריות זה: **וזקפן עליו במלוה.** שלא היו מעות לשמעון שפסק על שדה זו וכתב לראובן שטר עליהן ושיעבד נכסיו לו עליהן: **ומת ראובן.** המוכר ובא בעל חובו וטורפה משמעון ועדיין לא נתן שמעון המעות לראובן ולא ליתומיו ופייסיה שמעון לבעל חוב דראובן באותן המעות: **דינא הוא.** אע״ג דאבוהון קביל עליה אחריות מכירה זו אפילו הכי יכולין בני ראובן לבא על שמעון ולומר אנן מטלטלי שבק אבון גבך לא היית חייב עליו אלא מעות ולא היה לך ליתנן לבעל חוב ולא לעכבן בשביל אחריות מכירתך דמטלטלי דיתמי לא שיעבדום חכמים לבעל חוב דקרקע של יתומים הוא דאמרינן בעל חוב גובה אותה בחובת אביהן משום דמחיים חל שיעבודא עליהן אבל על מעות שלא היו בעין לא חייל שיעבודו מחיים עליהן וכשהן בעין אין כאן לוה ולבעלי המעות דהיינו יתומים לא הלוה זה כלום: **ואמר רבא** גרסינן: **אי פיקח.** זה שמעון יטעון ויאמר להם אין לי מעות לפרוע לכם אלא קרקע יש לי ונותנה להם בחובותם[ה] וחוזר וגובה אותה מהם בשביל אחריות מכירה שקבל אביהן עליו דהשתא כי אגבי להו הא ארעא איגלאי מילתא דלאו מטלטלי הוא דשביק גביה אלא קרקע: **בעל חוב.** אחר של אביהן חוזר וגובה אותה מהן אלמא אמרינן הנוטל קרקע בחובו מאותה שעה שנתן לו המעות נקנית לו: **אא״ב.** אמרינן איגלאי מילתא למפרע שהיתה קנויה לאביהן קרקע זה שגבו בחוב אביהן משום הכי בע״ח אחר של אביהן חוזר וגובה אותה מהן דכמאן דגבי לה מחיים דאבוהון דמי: **אלא אי אמרת.** כל הגובה קרקע בחובו אינה קנויה לו אלא מגבייה ואילך אמאי בעל חוב אחר חוזר וגובה אותה מהן לא יהא דבר זה אלא כמי שקנו יתומים קרקע במעות שלהן מי הוה משתעבדא לבעל חוב: **שאני התם דאמר להו כי היכי דמשתעבדנא לאבוכון משתעבדנא נמי לבעל חוב דאבוכון מדרבי נתן.** לעולם מכאן ולהבא הוא גובה ומאי דאמר רב נחמן בעלמא בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן משום דאמר להן בעל חוב ליתומים מכח מי באתם וגביתם קרקע זו מכח שיעבוד של אביכן וכי היכי דמשתעבדא לאבוכון קרקע זו של לוה שלוה מאביכם משתעבדא נמי לדידי שהייתי מלוה של אביכן והמחויב לו כלום משועבד לי מדרבי נתן הלכך קדם שיעבודי עליה אפי׳ אצל לוה שהיתה ברשותו. ושמעון נמי אמר להו לבני ראובן כי היכי דהוי נכסיי משועבדין לאביכם בשביל חובו היו משועבדין גם לעצמי מכח אביכן שהיה לוה אצלי מחמת אחריות המכירה מדר׳ נתן דמה לי אני מה לי אחר הלכך אע״פ שלא היתה קנויה לאביכם מחיים חל שיעבודי עליה אצל עצמי: **לאשר אשם לו.** לאשר הלוהו לו לא נאמר אלא לאשר אשם לו לאשר הקרן שלו. בבבא קמא[ו] אמרינן אשם זה קרן: **תנן נכרי שהלוה כו׳.** קס״ד השתא בשלא מסרו לו אלא שיעבדו לו כשאר לווים שאם לא אתן לך עד יום פלוני בא לביתי וגבה מחמץ זה: **כשהרהינו אצלו.** בביתו של נכרי נתנו. קס״ד השתא דטעמא משום דהוה ליה תורת משכון ובעל חוב קונה משכון: **ישראל שהלוה את הנכרי על חמצו.** קודם הפסח לאחר הפסח אינו עובר אם נהנה ממנו: **מאי לאו.** בשלא הרהינו ובהא קמיפלגי דת״ק סבר מכאן ולהבא הוא גובה כו׳: **אימא סיפא דברי הכל עובר.** ואי טעמא משום להבא ולמפרע הוא איפכא הוה לן לאפוכי פלוגתייהו בהא ולא לאשויי דעתייהו דלמאן דאמר לעיל ברישא עובר אלמא למפרע הוא גובה הכא הוה ליה למימר אינו עובר משום דבשעת הלואה קם ליה ברשות נכרי ולמאן דאמר התם כו׳:

אלא

באחריות. שלא באחריות פשיטא דיתן ליורשיו אפילו לא זקפן עליו במלוה אבל באחריות קמ״ל דה״א יעכבם לעצמו דה״ל כתופס מחיים קמ״ל דלא חשיב ליה כתופס מחיים כיון דזקפן עליו במלוה[א]: **ופייסיה** בזוזי. רבותא נקט אף על פי שנתן מעות לא מצי למימר המעות שנתחייבתי לאביכם נתתי לו: **משתעבדנא** לב״ח דאבוכון מדרבי נתן. וא״ת גבי מטלטלים נמי נימא הכי ונראה לר״י דדוקא גבי קרקע שייך למימר הכי דבת שיעבוד היא דכשהקרקע זו משועבדת לראובן חשבינן ליה כאילו היא בידו דהא אם מכרה או משכנה חוזר ראובן וגובה אותה ולכך משועבדת נמי לבע״ח אבל מטלטלים אין להחשיבם כאילו הם ביד ראובן כיון שאילו מכרם או משכנם אין גובה מהן ומכאן יש להוכיח דהלכה כרבי נתן דהא רבא קאי כוותיה בשמעתין:

אלא

עין משפט נר מצוה

פא א מיי׳ פ״ז מהלכות ערכין הלכה טז:
פב ב מיי׳ פי״א מהל׳ מלוה הלכה י סמג עשין לד:
פג ג מיי׳ שם הלכה ט וסמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ קז סעיף א:
פד ד מיי׳ פ״ב שם הלכה ו סמג עשין לג טוש״ע ח״מ סי׳ פו סעיף א:

מסורת הש״ס

א) ערכין כג:, ב) כתובות צב., ג) ב״ק מג. כתובו׳ צב. קי. ב״ב קכה., ד) קדושין טו. כתובות יט. ופב. גיטין לז. ב״ק מ:, ה) בס״א: בחובן, ו) [דף קי.],

תורה אור השלם

1. וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהֵשִׁיב אֶת אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישִׁתוֹ יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ: במדבר ה ז

מוסף רש״י

מוסיף עוד דינר. בעל חוב יוסף עוד להלוותו דינר לזה (ערכין כג:). **וזקפן עליו במלוה.** שלא נתן לו שמעון דמי השדה אלא כתב לו שטר חוב עליהם (כתובות צב.). **ופייסיה בזוזי.** במעות דמי השדה שהיה חייב ליתמי פייס את הנושה בשביל ראובן שבאחריות מכרה לו (שם). **מטלטלי שביק אבון גבך.** והיה בעל חוב של אבינו מסולק ממנו שאין לנו קרקע, והמעות לא היה לך ליתן, דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב, ועתה גם אתה אין לך לחזור עלינו על האחריות, לפי שאין לנו קרקע מאבינו (שם). **מגבי להו ארעא.** כשתבעוהו היתומים יפרע להן קרקע בדמי המעות והדר גבי מנייהו בשביל אחריות אביהם ולא מצו למימר לא ירשנו קרקע זה מאבינו אלא לקחנוהו במעות, דאמר להו ע״י שעבוד חוב אביכם באה לכם והרי היא לכם כירושת קרקע שלקח אביכם בחייו (שם). **בעל חוב.** של אביהם, **חוזר וגובה** אותה מהם. כאילו נפלה להם ממש בירושה (שם). **ת״ל ונתן לאשר אשם לו.** ולא כתב לאשר הלוהו, אלא לאשר האשם שלו, והאשם הוא קרן, כדאמרינן בהגזל (ב״ק קי.) למי שהקרן שלו (כתובות יט.) לאשר הקרן שלו, ולא כתיב לאשר נושה בו (שם פב.). **כשהרהינו אצלו.** שמסרו בידו משכון (כתובות נט:) שנתנו במשכון ביד נכרי, דלא מחוסר גוביינא ולאו שעבוד אלא קנייה ממש (ב״ק צ.).

מוסף תוספות

א. שהרי לא הגיע זמן של פריעה, כדמוכח בכתובות [פה.] דבעינן הוכחה שיעכבם לשם תפיסה מחיים וכו׳. [ו]אי לא זקפן עליו במלוה הוה שמעון מצי למימר שהיה תופס ממון מחיים וכו׳, דעומדים ליפרע מיד בלא איחור. תוס׳ ר״פ.

SHAS MOZNAIM